

BILDANDE AV NATURRESERVATET FÄRJANSÖ-LÅNGÖ I LJUNGBY KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4§ miljöbalken (1998:808) området Färjansö-Långö som naturreservat med föreskrifter och skötselplan enligt nedan. Gränsen för naturreservatet är identisk med den gräns som gäller för fastigheten Ljungby Toftaholm 1:55 med tillhörande vattenområde, se beslutskarta (bilaga 1) och fastighetsbestämning av gränsen i sjön Vidöstern runt Toftaholm 1:55 (bilaga 3).

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet, se nedan under RESERVATSFÖRESKRIFTER.

Länsstyrelsen fastställer bifogad skötselplan (bilaga 2) för naturreservatets långsiktiga vård. Den i skötselplanen åberopade ekonomiska planen (bilaga b i skötselplanen) omfattas inte av Länsstyrelsens fastställelse.

Länsstyrelsen utser Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-Kronoberg till förvaltare av reservatet.

Syftet med reservatet är att bibehålla och utveckla den mångfald av olika naturtyper som förekommer inom reservatet i form av välhävdade naturtyper, övergångszoner och orörd naturskog, så att organismer knutna till dessa livsmiljöer kan leva vidare och öka i mängd. Naturvärdena i området är knutna till både välhävdade betes- och slåttermarker samt till orörd löv- och barrnaturskog med gamla grova träd och död ved. Syftet är även att upprätthålla goda förutsättningar för ett rikt fågelliv i området.

Allmänhetens möjligheter till rekreation i ett naturskönt område skall främjas i den utsträckning det är förenligt med kravet på orördhet och ostördhet i reservatet. Dessutom skall områdets kulturhistoriska spår vårdas.

*D:\PDF\VN_DOC\2990_FÄRJANSÖ-LÅNGÖ.DOC

Postadress	Gatuadress	Telefon	Telefax	E-post
351 86 VÄXJÖ	Kungsgatan 8	0470-860 00	0470-862 20	lansstyrelsen@g.lst.se

Kontakt i detta ärende:

Annika Smålander

0470-863 30

0470-863 09

RESERVATSFÖRESKRIFTER

**A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken
om inskränkningar i rätten att använda mark- och
vattenområden i naturreservatet**

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning
är det förbjudet att

- 1.bedriva täkt av berg, sten, grus, matjord eller
andra jordarter,
- 2.borra, spränga, schakta, gräva, fylla ut, tippa,
dika, dikesrensa, plöja eller utföra annan
mekanisk bearbetning,
*Anmärkning: Om behov föreligger för att
göra skötseln av maden möjlig, får diket i
skötselområde 3a rensas. Befintlig hamn för
pråmen får vid behov muddras.*
- 3.uppföra ny byggnad eller anläggning,
*Anmärkning: Återfångstanordning får
placeras ut tillfälligt.*
- 4.anlägga ny luft- eller markledning,
- 5.anlägga hamn, brygga, fiskodling eller upp-
läggningsplats för farkoster,
*Anmärkning: Befintliga bryggor får under-
hållas och vid behov bytas ut mot nya
likvärdiga bryggor. Detta gäller även de
järnpålar som används för att förtöja
pråmen i. Befintliga bryggor får läggas upp
på land vintertid.*
- 6.utfodra vilt,
- 7.lämna kvar slaktavfall i samband med jakt,
- 8.avverka, gallra, röja, så, plantera, markbereda
eller utföra annan skogsbruksåtgärd,
- 9.ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller
grövre grenar,
*Anmärkning: Vindfälle eller döda grenar som
hamnar olämpligt och påtagligt hindrar bete
eller framkomlighet vid bryggor, rastplats,
fornlämning eller på anlagd stig, får
flyttas till annan närbelägen plats, eller
om detta inte är möjligt upparbetas.*

10.fylla igen håligheter i träd eller på annat sätt påverka ihåliga eller gamla träd,

11.använda betesdjur som skadar träd- och buskar genom barkgnag,

12.använda bekämpningsmedel, gödsel, kalk eller kemiska preparat,

Anmärkning: Gäller ej användning av kemiska preparat för att bekämpa parasiter hos betesdjuren i enlighet med rådande djurskyddslagstiftning.

13.tilläggsutfodra och vinterbeta,

Anmärkning: Gäller ej utfodring av kalvar i särskild kalvgömma. För att underlätta infångandet av betesdjuren får foderhäck placeras ut tillfälligt.

14.ändra florans eller faunans sammansättning genom att föra in, så eller plantera arter,

15.anordna upplag annat än tillfälligt för jord- och skogsbruk på platser som i förväg godkänts av förvaltaren.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar iordningställs och åtgärder vidtas:

1.Utmärkning av och information om reservatet som framgår av skötselplan.

2.Att de åtgärder vidtas inom reservatet, som framgår av skötselplanen, bilaga 2.

3.Iordningställande av anordningar för allmänheten som anges i skötselplan, såsom rastplats, strövstigar och fågeltorn.

C. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom området (gäller för såväl allmänheten som ägare av mark och innehavare av särskild rätt till marken).

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att

1. under tiden 1 april-31 juli vistas inom de på kartan, bilaga 1, snedsträckade områdena,
Anmärkning: Fiskekort ger ej rätt till vistelse i områden med tillträdesförbud. Ett mindre område med goda badförhållanden på Långös nordvästra sida omfattas ej av tillträdesförbudet.
2. framföra motordrivet fordon på land utom för jordbruksdrift och reservatsskötsel,
3. inom land- eller vattenområdet starta eller landa med luftfartyg,
4. störa djurlivet exempelvis genom närgånget uppträdande vid boplatser eller liknande,
5. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning, exempelvis genom att gräva, borra, måla, mejsla eller på annat sätt skada berghällar, block eller dylikt,
6. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
7. plocka eller gräva upp ris, örter, svampar, mossor och lavar annat än bär och svamp för husbehov,
8. samla insekter, snäckor, maskar eller andra djur,
Anmärkning: Fiske enligt gällande fiskebestämmelser är tillåtet.
9. tälta samt ankra eller förtöja husbåt,
10. elda annat än på iordningställda eldplatser i anslutning till rastplatsen på Färjansö,
Anmärkning: Ris- och avverkningsrester kan eldas upp på särskild utvalda platser under förutsättning att samråd skett med förvaltaren.

11.sätta upp tavla, skylt, plakat, affisch eller liknande anordning,

12.medföra ej kopplad hund eller annat lösgående husdjur,

Anmärkning: Gäller ej för markägare eller annan innehavare av särskild rätt till marken.

13.bedriva tävlings-, övnings-, lägerverksamhet eller dylikt i reservatet,

14.på ett störande sätt använda radioapparat, bandspelare, musikinstrument eller därmed jämförlig anordning.

Från föreskrifterna C6, C7 och C8 undantas åtgärder för vetenskaplig undersökning, som i förväg godkänts av Länsstyrelsen.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet enligt skötselplanen, bilaga 2.

Föreskrifterna under C träder i kraft gentemot allmänheten den dag som framgår av kungörandet i länets författningssamling. Föreskrifterna gäller även om de överklagas.

ADMINISTRATIVA DATA

Namn:	Färjansö-Långö
Kommun:	Ljungby
Församling:	Dörarp
Läge:	cirka 23 km norr om Ljungby i sjön Vidöstern
Gränser:	Fastighetsgränsen för Ljungby Toftaholm 1:55 utgör gräns för reservatet
Areal:	420,6 ha varav 71,6 ha land och 349 ha vatten
Fastigheter:	Ljungby Toftaholm 1:55

Sakägare: Enligt bilaga 4, sakägar-
förteckning

Förvaltare: Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-
Kronoberg

Ekonomisk karta: 05358 och 05348

Riksobjekt nr: naturvård NR00706, friluftsliv FG4

Natura 2000,
områdeskod: SE 0320115
artkod: 1386
naturtypskod: 3130, 6410, 6230, 9010, 9160,
9070, 91D0

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Natur

Utmed och i sjön Vidöstern löper ett åssystem med isälvsavlagringar. Vid Toftaholm och strax söder därom bildar åsen en ökedja i Vidöstern. Reservatet omfattar ett antal av dessa öar samt omgivande vatten. Öarna utgörs av södra delen av Färjansö (den del som ligger i Kronobergs län) samt Långö, Husholmen, Dagsholmen, Tostesholmen, Galgaholmen och del av Tärnö.

Vidöstern som formats under inlandsisens avsmältning är en grund sjö av slättsjökaraktär. Avlagringar efter inlandsisen ger upphov till grunda stränder med mestadels sand men även lera. Bergrunden utgörs av yngre granit, Spinkamålagranit med inslag av grönsten. I höjdlägen finns mindre partier där urberget går i dagen. Stränder med stora block förekommer på de mindre öarna.

Sjön har utsatts för ett flertal ingrepp i form av kanaler, kraftverk och regleringar. År 1848 sänktes sjön med cirka en meter. Sjöns grunda botten blev till odlingsmark. Detta medförde att Färjansö som tidigare utgjordes av två öar blev till en. Detsamma gäller Långö. Den gamla strandlinjen är lätt att urskilja bl.a. på västra sidan av Färjansö.

Inom reservatet finns ett stort antal olika naturtyper. Den stora variationen i naturmiljön gör att området är extra intressant för ett stort antal växt- och djurarter. Urskogsområden, lövsumpskogar

och slåttermader utgör viktiga miljöer för ett rikt fågelliv. Här finns rikligt med änder och vadar-fåglar t.ex. årta, rödbena, enkelbeckasin, samt ett flertal rovfåglar bl.a. häckande fiskgjuse, lärkfalk, brun kärrhök och bivråk. Under höst och vinter vistas havsörn regelbundet i området. I hagmarkerna och de strandnära zonerna finns bl.a. mindre hackspett, härmsångare, mindre flugsnappare, göktyta, gulärta och tofsvipa.

Naturen på den största ön **Färjansö** har präglats av en långvarig påverkan från betesdjur. Naturen är mycket omväxlande med träd- och buskbärande betesmark, hävdad slåttermad, betad skog och mer vildvuxen ädellövskog samt sumpskog och videsnår nedanför den gamla strandlinjen. Hagmarkerna karaktäriseras av enbuskar och fritt stående jätteekar. Den långvariga hävden i form av bete och slätter har gett en hävdgynnad vegetation med bl.a. blåsuga, kattfot, stor blåklocka, slättergubbe, klockgentiana, hirsstarr och stagg. På västra sidan av ön finns ett höjdparti med grönstenspåverkade branter. Norrsluttningen är bevuxen med gammal bok med inslag av ek och gran. I detta parti finns rikligt med död ved i form av lågor och högstubbar. I branterna mot söder och öster finns en rik lundflora med bl.a. lundslok, tandrot och liten nunneört. Från höjdens topp har man en magnifik utsikt över Vidöstern och angränsande fastland. Sandstränder breder ut sig utmed öns sydspets.

Husholmen ligger i sundet mellan Färjansö och fastlandet. Ön har länge nyttjats av människor och utgörs idag av trädbevuxen betesmark som domineras av ek med varierande ålder. Området nedanför den gamla strandlinjen utgörs av en brant vilket gör ön något otillgänglig. Längst i väster finns en liten separat ö som benämns Bastön. Denna lilla ö är bevuxen med sumpskog som domineras av al.

Långö och övriga småöar har endast obetydligt berörts av skogsbruk. Även Långö bestod av två öar innan sjön sänktes. Höjdpartiet i norr domineras av mycket gammal grov tall som omges av urskogsliknande granskog. Här finns rikligt med död ved i form av grova lågor och torrakor av gran. På granlångor växer bl.a. grön sköldmossa (*Bauxbaumia viridis*) som är en hotad art enligt de rödlistor över hotade arter som upprättas av Naturvårdsverket. På marken finns en anmärkningsvärd riklig förekomst av knärot. Här växer också storrams, rankstarr och

brunnrör. Öns mellersta parti och de delar som ligger nedanför gamla strandlinjen utgörs av sumpskog som domineras av al och björk med inslag av ek, gran och tall. På ön finns ett rikt fågelliv. Mindre flugsnappare har setts under flera år och häckning har konstaterats på ön.

Ytterligare fyra mindre öar varav Galgaholmen är den största ingår i reservatet. Galgaholmen har en typisk långsträckt struktur med isälvsavlagring med ryggform. På de större öarna finns äldre tall och en del död ved. Tärnö domineras av buskvegetation.

Kultur

På Färjansö och Husholmen finns spår efter tidig mänsklig aktivitet. På Färjansö finns fornlämningar i form av gravfält och flintafynd. På Husholmen finns resterna efter en äldre befästning med långsträckta murar. Öarna har under lång tid nyttjats som betes- och slåttermark.

Frilufsliv

Färjansö är ett viktigt utflyktsmål för de båtklubbar som finns i omgivningarna. På ön finns en iordningställd rastplats med eldstäder, soptunnor och torrklosetter samt båtbyggkor. Turister från turistanläggningar på fastlandet såsom Toftaholms herrgårdshotell och campingplatser kan tänkas utnyttja Färjansö som utflyktsmål. Dessutom finns kanotuthyrning i trakten.

Inom reservatet Färjansö-Långö skall friluftslivets intressen tillgodoses i den utsträckning som det är förenligt med kravet på orördhet och ostördhet i reservatet. Anordningar för friluftslivet skall därför endast förekomma på Färjansö. Där skall det finnas iordningsställda eldstäder vid östra badplatsen samt toaletter vid stränderna. En markerad stig skall anordnas på Färjansö. Stigen skall läggas så att de ömtåligaste partierna undviks samtidigt som representativa och instruktiva delar av reservatet därigenom blir mer tillgängliga.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Öarna i Vidöstern har sedan länge varit kända för sin vackra natur. Redan på 1940-talet föreslog Edvard Wibeck, jägmästare och docent i skogsskötsel vid Skogshögskolan att naturskogen på Långö skulle skyddas. År 1980 köpte staten delar av fastigheten Toftaholm 1:4, omfattande Färjansö, Långö samt övriga till fastigheten hörande småöar. I avvaktan på reservatsbildning har Skogsvårdsstyrelsen i Jönköping-Kronoberg på uppdrag från Naturvårdsverket ansvarat för förvaltningen av den inköpta fastigheten.

Till den köpta fastigheten, vars nuvarande beteckning är Ljungby Toftaholm 1:55, finns en servitutsrätt avseende nyttjande av väg, parkering, strand- och vattenområde på fastigheterna Ljungby Toftaholm 1:30 och Toftaholm 1:51.

Ett förslag till reservatsbeslut och förslag till skötselplan har tagits fram under våren 2001. Förslag till beslut och skötselplan daterad 2001-06-29 har skickats till sakägarna (se sakägarförteckning, bilaga 4). Länsstyrelsen har förelagt samtliga sakägare att framställa eventuell erinran inom viss tid. Markägaren Naturvårdsverket har inget att erinra mot förslaget och tillstyrker att förslag till beslut och skötselplan fastställs. Sakägarna Vidösterns Fiskevårdsområdesförening, Sydkraft, Elnät Syd AB och Tännö Norra Älgjaktsområde har inget att erinra mot förslaget. Sakägaren Färjansö jaktklubb har framfört synpunkten att jakt enligt gällande jakttabell skall tillåtas.

Sakägarna Gösta och Lisbeth Andersson som arrenderar betesmarken har framfört synpunkter på föreslagna föreskrifter, synpunkter som Länsstyrelsen har tagit hänsyn till i det slutliga beslutet.

Förslaget till beslut och skötselplan har skickats på remiss till Skogsvårdsstyrelsen, Sveriges Geologiska undersökning (SGU), Smålands museum, Ljungby kommun, Länsstyrelsen i Jönköpings län Kronobergs Ornitologiska förening, Toftaholm Herrgårdshotell AB, Sundets båtklubb, Värnamo motorbåtsklubb och Tännö båtförening, vilka har lämnat synpunkter på förslaget.

Förslaget har även skickats till Naturskydds-föreningen i Sunnerbo, Naturskyddsföreningen i

Kronoberg, E4:ans Camping, Sundets Camping, Färjansö pråmförening, Smålands flora, Värnamo missionsförsamling och Håkanssons Maskin AB. Dessa har inte lämnat några synpunkter på förslaget.

Länsstyrelsen har tagit ställning till inkomna synpunkter och fört in ändringar i beslut och skötselplan. Här nedan redovisas de synpunkter Länsstyrelsen inte har tagit hänsyn till i det slutliga beslutet eller där uppfattningen i remissvaren skiljer sig åt.

Synpunkter har framförts från Toftaholm Herrgårds-hotell AB att föreskriften C3, förbud mot att inom land- och vattenområdet starta eller landa med luftfartyg skall tas bort. Vidösterns fiskevårdsområdesförening och samtliga båtföreningar har framfört motsatt uppfattning vad gäller förbudet mot att starta eller landa med luftfartyg och vill att förbudet skall gälla för större del av vattenområdet även utanför reservatet. Länsstyrelsen gör bedömningen att föreskriften är nödvändig för att uppnå syftet med reservatet vad gäller att upprätthålla goda förutsättningar för ett rikt fågelliv i området.

Skogsvårdsstyrelsen och arrendatorn, Gösta och Lisbeth Andersson, samt Värnamo motorbåtsklubb, Sundets båtklubb och Tännö båtförening har framfört att Långös nordvästra udde med sandstrand och bra badförhållanden bör undantas från tillträdesförbudet (reservatsföreskrift C1). Länsstyrelsen har noga övervägt behovet och har i beslutet undantagit Långös nordvästra udde från tillträdesförbudet. Länsstyrelsen avser att noga följa utvecklingen och i den mån det uppstår störningar är Länsstyrelsen beredd att föreskriva tillträdesförbud.

Länsstyrelsen i Jönköpings län arbetar med att bilda naturreservat på norra delen av Färjansö och har framfört synpunkten att samma föreskrifter bör gälla på båda sidor om länsgränsen när det gäller den gemensamma maden (skötselområde 3a), som sträcker sig över länsgränsen. Länsstyrelserna i de båda länen har noga övervägt behovet av tillträdesförbud på maden och har kommit till slutsatsen att det idag inte förekommer störning av fågellivet som ger anledning till att föreskriva om ett sådant förbud. Länsstyrelsen i Kronobergs län avser att noga följa utvecklingen och om det uppstår störningar är

Länsstyrelsen beredd att föreskriva tillträdesförbud.

Jakten inom reservatet regleras genom avtal om nyttjanderätten till jakt mellan fastighetsägaren, staten och jakträttshavare. Med anledning av detta har föreskriften som reglerar jakt tagits bort från beslutet.

Under remisstiden har fastighetsägaren Naturvårdsverket ansökt om fastighetsbestämning för att erhålla en bestämd och koordinatsatt gräns i vattnet för fastigheten Toftaholm 1:55. Fastighetsbestämningen har vunnit laga kraft och är införd i fastighetsregistret den 7 november 2001.

MOTIVERING

Samtliga naturtyper som finns representerade inom reservatet utgör en bristvara i dagens landskap. På Färjansö och Husholmen har naturen präglats av en långvarig hävd i form av bete och slätter. Delar av Färjansö utgörs av betad skog, en naturtyp som idag endast finns bevarad på ett fåtal platser i länet. Slättermaden är av stor betydelse för fågellivet och utgör en av de största hävdade moderna i Kronobergs län. Hävden är en förutsättning för att bibehålla ett rikt djurliv med fåglar och insekter samt en markvegetation med hävdgynnade växter. Övriga öar som ingår i reservatet, framförallt Långö, har inte nämnvärt påverkats av skogsbruksåtgärder och utgörs idag av naturskog med mycket höga naturvärden bl.a. finns här den inom EU-prioriterade arten grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*).

Den stora variationen i naturmiljön gör att området är extra intressant för arter t.ex. bland fåglar och insekter som kräver en kombination av olika livsmiljöer.

Färjansö-Långö är av riksintresse för naturvården (objektnummer NR00706), enligt Naturvårdsverkets beslut 1988-09-19 och 2000-02-07). Området är även av riksintresse för friluftslivet (FG4). Områden av riksintresse för natur- och kulturmiljövård eller friluftsliv skall enligt hushållningsbestämmelserna i 3 kap 6 § miljöbalken MB skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

Området Färjansö-Långö har av Sveriges regering föreslagits att ingå i Natura 2000 som är ett ekologiskt nätverk av särskilt värdefulla naturområden i Europa. Området har enligt länets naturvårdsprogram särskilt stora naturvärden, klass 1, i en tregradig skala, där klass 1 är det högsta värdet. I översiktsplanen för Ljungby kommun (antagen 1992-10-22) är det aktuella området utpekad som ett område med mycket stora naturvärden och av stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Området nämns i översiktsplanen som ett område där det föreligger behov av vård och skydd genom reservatsbildning.

Långö är uppmärksammat i länets urskogsinventering som ett urskogsområde med högsta bevarandevärde. Stora arealer på Färjansö är med i länets ängs- och hagmarksinventering och har där erhållit högsta värdeklassen, klass 1.

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap 25 § MB, att reservatsföreskrifternas utformning innebär en rimlig balans mellan de värden som skall skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten. Reservatsbildningen är förenlig med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna i 3 och 4 kapitlen MB samt med översiktsplanen för Ljungby kommun.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, se bilaga 6, formulär 3.

UPPLYSNINGAR

Länsstyrelsens styrelse har den 20 november 2000 fattat beslut om plan för säkerställande av skyddsvärda områden 2001-2003 och samtidigt delegerat till Landshövdingen att fatta beslut i vissa ärenden bl.a. när det gäller naturreservatet Färjansö-Långö.

Beslut i ärendet har fattats av landshövding Wiggo Komstedt. I den slutliga handläggningen av detta ärende i vilket byrådirektör Annika Smålander har varit föredragande har även länsrådet Claes Sjöblom, miljövårdsdirektören Carl-Philip Jönsson, chefsjuristen Olof Bernstone, länsantikvarien Margit Forsström, bitr länsarkitekten Gunnel Henriksson och lantbrukskonsulents Robert Simonsson deltagit.

Wiggo Komstedt

Annika Smålander

Delgivningssätt

Delgivningskvitto

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Fastighetsbestämning av gränsen, lantmäteriförättning G01307
4. Sakägarförteckning
5. Miljöbalkens regler om naturreservat
6. Hur man överklagar
7. Sändlista

Beslutet skall kungöras i länets författningssamling